

Jónleif Johannesen

Slíkt er landspolitikkur

Uppskotið hjá John Johannessen er eitt djarvt og skilagott stig rætta vegin. Í politikki er tungt at koma við nýhugsan og vit síggja eisini, at fleiri politikkarar nú ikki megna at bera heiti landspolitikkari, men við stemmum í huga verja sín stemmukova. Tordu fleiri at hugsa um alt landið, kundu vit framt eina enn størri og rættari broyting.

At útbyggja og viðlíka-halda samferðslukervið við skattainntøkum hevði verið tað besta fyri samfelagið. Men føroyski lønmótakarin klárar ikki at rinda meiri í skatti, enn hann ger í verandi støðu, og tá landið skal berja seg úr einum

bygnaðarligum halli, sær tað tíverri út til, at okkara skattakrónur ikki megna at lyfta tað kostnaðarmikla samferðslukervið.

Síðstu árin hava meir enn nakað prógvað, at stóru og kostnaðarmiklu samferðslufløgurnar verða valdar frá, tá ið figgjarlógin skal gerast. Tí mugu vit taka til tað næstbesta. Eina avgjalds-skipan, sum hvílir á so mong-um herðum sum møguligt, og sum er snikkað soleiðis saman, at til ber at brúka samferðslukervið uttan at gjalda tað stóru upphæddina.

Vit mugu leggja okkum eftir, at tey mongu, sum hava eitt dagført vegakervið, koma at gjalda eins nógv og tey, sum

liva undir ótíðarhóskandi viðurskiftum.

Einki forðar fyri at flætta fleiri inngjaldshættir í skipanina. Eitt grønt avgjald á brennievni kundi figgjað ókeypis buss samband. Á tann hátt vóru fólk eggjað til at velja bilin frá og minka um CO2 útlátið, samstundis sum tey peningaliga innan ferðaflutning blivu javnt-stillaði við onnur í landinum. Ansast má eftir at gjaldið á brennievni ikki verður ov dýrt, tí pendlararnir, ið eru noyddir at brúka bil og sum royna at tamba og fjálga um bústaðarmynstri í Føroyum, eiga ikki at bera ov tunga byrðu.

Vektgjald og vegskattur kundi eisini kvinkast upp-

eftir, men aftur her má farast fram hóvliga, tí illa gongdi pensjonisturin og einliga mamman, sum eru tengd at bilinum, mugu megna at bera gjaldið.

Uppskotið hjá John Johannessen er eitt djarvt og skilagott stig rætta vegin. Í politikki er tungt at koma við nýhugsan og vit síggja eisini, at fleiri politikkarar nú ikki megna at bera heitið landspolitikkari, men við stemmum í huga verja sín stemmukova. Tordu fleiri at hugsa um alt landið, kundu vit framt eina enn størri og rættari broyting. Kollfjarðatunnilin, Norðskálatunnul-in, Sandoyarleiðin og Suður-oyarleiðin áttu eisini at

verið knýtt í somu skipan. Á tann hátt koma fleiri at bera sama kostnað og somuleiðis fingi vit betri javnvág mill-um fólk og vinnulív í øllum landinum.

Tørvur á samhalds-fastari skipan

Tað, sum er týdningarmikið fyri norðoyingin, sandoy-ingin, vágamannin, ja føroy-ingin sum heild er, at hann ikki kennir seg verri stillaðan enn onnur í hesum lítla landi. Tí eigur eisini ein skipan setast í verk, har tú einans verður skrásettur einaferð hvønn dagin, soleiðis at tú bert kemur at gjalda eitt gjald dagliga.

Føroyar er lítið og vit eiga

at seta skipanir í verk, sum samhaldsfast geva øllum føroyingum eins kor. Áður havi eg verið noyddur at greitt frá, at peningaliga ber hetta væl til. Hesum sleppi eg undan nú, tí fleiri eru tey, sum síggja, at eitt lágt gjald á fleiri herðum í slíkari skipan, fer at geva eina upphædd langt upp um hundrað miliónir og kann verða ein trygd fyri at okkara samferðslukervi verður dagført og útbygt.

Vónandi fær Javnaðar-flokkurin framt hesa broyting og um høvið býðst, gjørt hana enn betri.

Tóra við Keldu
lærari

Javngomul - men hvussu verða javnrættindi í fólkkaskúlanum tryggjað?

Summarfrítíðin er at enda komin, og skjótt verða fólka-skúlarnir aftur fyltir við leiki og læru. Aftur í ár koma gentur og dreingir á fyrsta sinni inn um skúlagátt, javngomul - hóast tað kann vera háltv annað ár ímillum summi teirra. Eingin vissar seg um menningarstøði teirra, ella um næmingarnir eru skúlabúnir. Nei, tað er meir ella minni ald-urin, sum avger: “Tá børn fylla sjei ár, fara tey í skúla!”

Fleiri enn tvey kyn?

Grundleggjandi munur er á gentu og drongi. At býta næmingar í tvey kyn er lættast, tó skal havast í huga, at her verður málað rættiliga svart/hvítt. Tí ikki eru bara tvey sløg av næmingum – allir næmingar eru ymisk-ir. T.d. hevur Susanne V.

Knudsen, granskari, grund-að á eygleiðingar í móður-málsundirvísing, býtt næm-ingar í seks kyn: viltkyn, stiltkyn, dreingjagentukyn, gentudreingjakyn, spælikyn og samstarvskyn. Hesi kyn ganga tvørtur um tey bæði vanligu kynini. Utan at gera stórvegis greiningar av hesum, vísir hetta bara, hvussu fjølbroytt myndin í veruleikanum er.

Fólkkaskúlin

“Skúla klárir” kalla vit teir næmingar, sum byrja í 1. flokki. Hóast bæði gentur og dreingir fáa hetta heitið, áðrenn tey koma í skúla, vita vit av royndum, hvussu ymisk tey eru. Hóast hesa vitan verða øll meir ella minni undirvíst eins, og eingi almenn krøv eru um

tilgongd, hvat kyni viðvíkur. Skúlagongd er kravd.

Kjakið um týdningin av kyni, serliga um gentu og drong, er áhugavert, og tað er avgjørt tørvur at seta orð á, hvat skapir ein góðan skúla-dag fyri allar næmingar.

Javnstøða

Tá tosað verður um gentur og dreingir, hugsu eg, at trupulleikin í fólkkaskúlanum sæst aftur í kynsbýtinum í samfelagnum. Vit spyrja, hvat skal gerast, so kvinnur verður eins sjónligar í samfelagnum og menn? Mong leggja tíð og orku í at loysa trupulleikan, so bæði kyn kunnu virka á jøvnum fœti og hava somu møguleikar.

Hugsandi er, at um javn-støðan skal gerast veruleiki, eigur at verða byrjað við børn-

unum. Javnstøðan tryggjar nevnliga, at øll eru líka fyri lógini. Hon tryggjar, at øll hava somu rættindi at menn-ast - í ymiskum umhvørvi. Tí øll eru ymisk.

Ann-E. Knudsen, sum hevur verið ráðgevi í innskúl-ingini, har hon hevur hjálpt lærarum at greina millum børn við neurologiskum trupulleikum og børnum við vanligum atferðartrupul-leikum sigur m.a.: “Tá ið ein lærari hyggur út yvir ein 1. flokk við 26 næmingum, gerst hann glaður, tí bara helvtin av næmingunum hava “atferðartrupulleikar”. Genturnar verða nýttar sum “sosialt lím”. Tað er eingin lærugrein við skotsmáli, sum eitur: “dugir væl at bíða eftir tórni” 8, “fitt og røkin” 9, “dugir ómetaliga væl at sita

millum tveir dreingir, sum annars berjast” 10.”

Loysnin sigur hon er, at gentur og dreingir nakrar tímar um vikuna verða undir-víst hvør sær. Hjá dreingj-unum verður fokus sett á tørv teirra: tosað verður í stuttum setningum, løturnar við konsentratióin eru styttri og fleiri støðgir eru við møguleika at røra seg. Hjá gentunum skulu hesir tímar nýtast til at menna hana, tí hon er: bundin av øðrum, hevur trongd til at kenna seg væl umtókta og annars arbeiða við sjálsvirði og sjálvsmynd hennara. Tær skulu læra at merkja, hvat tær sjálvar vilja, óbundnar av, hvat tær stýrandi genturnar í flokkinum siga, og læra at

velja fyri seg sjálvar og síggja, at tær hava virði, sjálvt um tær standa einsamallar.

Áhugaverdu spurningar-nir eru: Hvør skal tryggja javn-rættindi í fólkkaskúlanum? Og hvussu skal hetta gerast?

Genta og drongur

Kanska eiga vit at hugsa um ráðini frá Ann-E. Knudsen: “Áðrenn vit taka støðu til læruhættir, differentiering og um, hvussu rúmligur skúlin ella lærarin skal vera, mugu vit fáa lív í kjakið um, hvønn týdning munurin á kynunum hevur fyri læru. Bæði gentur og dreingir gjalda sín prís fyri verandi skúlaskipan, serliga tá ið hugt verður at menningini frá tí tey eru børn til tey eru vaksin.” Hóast tey eru javn-gomul, er stórir munur á.